

Og forud for disse Foranstaltninger var gaaet Oprettelsen af Posten som Overstoledirektør og Fremkomsten af „Lov om forandrede Bestemmelser for Borger- og Almueskolevæsenet“ af 8de Marts 1856, ved hvilken bl. A. alle Landets fastansatte Lærere kom ind under Pensionsloven, Landskylærernes Lønning blev forbedret, og Njebstadelærernes Lønning omtrent fordoblet.

Naar man tager alt dette som en Helhed, saa tror jeg, at det maa erkjendes, at der ved disse Foranstaltninger gaves det kraftigste Stød til at hæve Læreruddannelsen og Lærervirksomheden, som overhovedet har været givet, efter at Grundlaget i 1814 var fastslaaet, — og hvis der fremdeles var bleven arbejdet videre i samme Spor, saa er det min Overbevisning, at det vilde have staaet bedre til med Læreruddannelsen, end det nu gjør.

Det Betegnende ved de nævnte Forbedringer er det, at Uddannelsen ligesom tidligere beholder sin Grundpille i de kgl. Seminarier; disse støttes, men Undervisningen faar tillige en sagkyndig og kraftig Kontrol, uden at denne Kontrol dog griber ind paa en saadan Maade, at den løsner Forholdet mellem Seminariernes Lærere og Elever.

Men desværre fik disse Foranstaltninger kun Lov til at virke uforstyrret i omtrent en halv Snes Aar, og uagtet de i dette Tidrum utvivlsomt affatte særdeles god Frugt, hvis Virkning ogsaa spores ud over den Tid, i hvilken de holdtes i Hævd. Der havde efterhaanden oparbejdet sig en Opposition mod al af Staten administreret og kontrolleret Undervisning; private Skoler („Fristkoler“) og private Seminarier („Fristseminarier“) bleve lovpriiste som særlig skikkede for en aandsudviklende Undervisning, og Statens Kontrol burde indskrænkes til høist en Examenkontrol. Denne Opfattelse gav sig Udslag bl. A. ved følgende Foranstaltninger:

1. Inddragelse af Posten som Overstoledirektør,
2. Oprettelse af en Skolelærerexaminationskommission med Borttagelse af Seminariernes Ret til at examinere deres egne Elever*).
3. Forringelse i Seminarielærernes Lønningsforhold,
4. Nedlæggelse af et af de kgl. Seminarier (Vingby),
5. Nedsættelse af Aldersgrænsen ved Examen for Lærere fra 20 til 18 Aar.

At Punkterne 1., 3. og 4. maa betragtes som absolute Tilbagekridt med Hensyn til Læreruddannelsen, antager jeg, at der let vil opnaas Enighed om hos alle, der holde paa en vel ordnet og af Staten kontrolleret Forberedelse til Lærergjerningen, og hvad Punkt 2., Oprettelse af Skolelærerexaminationskommissionen, angaar, da har den utvivlsomt virket heldig overfor den private Forberedelse, men derimod er det min bestemte Overbevisning, at den har virket skadelig over for Uddannelsen paa de kgl. Seminarier. Hvis Examenkommissionens Virksomhed overfor disse var bleven holdt i det fra Halvtredserne begyndte Spor, altsaa var bleven en Udvidelse af den da oprettede Censurkommission, der overværede Examinerne paa Seminarierne, medens vedkommende Lærerne selv examinerede, ja saa vilde jeg have hilst Foranstaltningen med udelst Glæde, men ved at Examinationsretten berøvedes Seminarielærerne, løsnedes et saare gavnligt Bånd mellem Lærere og Elever, og Disciplinen har utvivlsomt lidt en hel Del derved. Fristelsen for Eleverne til at opkaste sig til Kritiker over, om den Undervisning, Læreren giver, stiler direkte mod Examenforordningerne, er stor, og den faar ham let til at indrette sin Fliid og Opmærksomhed alene mod disse, og ligeledes fristes Læreren til at indrette sin Undervisning særlig med de Forordninger for Die, som netop denne eller hin Examinator stiller, saa at Læreren derved let bliver til en Art Manufaktur, hvilket er meget uheldigt.

Hvad Punkt 5., Nedsættelse af Aldersgrænsen for Lærere fra 20 til 18 Aar, angaar, da maa jeg ogsaa betragte det som en saare uheldig Bestemmelse, og det hvad enten der ses hen til Elevernes Modenhed med Hensyn til Tilgængelsen af Lærestoffet eller til de Overveielser, som den unge Mand bør gjøre med Hensyn til, om han virkelig føler Kalde til Lærergjerningen.

*) Lovforslaget herom fremkom som bekjendt ved privat Initiativ i Folkethinget.